

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การปฏิบัติต่อจำเลยระหว่างพิจารณาคดี : ศึกษาการใช้โชตรวนต่อจำเลยในห้องพิจารณา
ชื่อผู้เขียน	ผ่องพรรณ มานูญมี
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาถึงสภาพปัญหาของการใช้โชตรวนต่อจำเลยในห้องพิจารณาในประเทศไทยว่า เป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของจำเลยในการที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และสิทธิในการต่อสู้คดีหรือไม่ และเป็นไปตามมาตรฐานสากลขององค์การสหประชาชาติ (UN) หรือไม่ เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ซึ่งจำเลยผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดอาญาได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิดและมีสิทธิในการต่อสู้คดี

จากการศึกษาปัญหาการใช้โชตรวนต่อจำเลยระหว่างพิจารณาคดีในห้องพิจารณาในประเทศไทย พบว่า ในการใส่โชตรวนจำเลยที่มาปรากฏตัวที่ศาลเพื่อพิจารณาคดีนั้นเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ได้เริ่มทำการใส่โชตรวนแก่จำเลยตั้งแต่ก่อนออกจากเรือนจำ เพื่อป้องกันการหลบหนีของจำเลยระหว่างเดินทางมายังศาล เพราะจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมจำเลยมาศาลมีจำนวนไม่เพียงพอต่อจำนวนจำเลยที่มาศาล จึงมีจำเลยเป็นจำนวนมากที่ต้องเข้าสู่ห้องพิจารณาคดีในชุดนักโทษและต้องใส่โชตรวนที่เท้าทั้งสองข้าง ซึ่งเป็นจำเลยชายวัยหนุ่มเสียส่วนใหญ่ ทำให้เกิดประเด็นปัญหาว่า เพื่อให้การพิจารณาคดีเป็นไปโดยยุติธรรม เสมอภาค และคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศาลควรเปิดโอกาสให้จำเลยได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่โดยปราศจากโชตรวนหรือไม่ แต่ในทางปฏิบัติแล้วนั้น ศาลไม่ได้ให้อิสระแก่จำเลยในการต่อสู้คดีอย่างเต็มที่อย่างเป็นทางการ โดยไม่ปรากฏว่า ศาลมีคำสั่งให้ถอดโชตรวนจำเลยในระหว่างที่จำเลยปรากฏตัวในห้องพิจารณาตามหลักการที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ดังนั้น จำเลยในคดีอาญาส่วนใหญ่ต้องเบิกความในสภาพที่ถูกพันธนาการด้วยโชตรวนอยู่ตลอดเวลาที่อยู่ในห้องพิจารณานั้น และจนกว่าจะเดินทางกลับถึงเรือนจำ แนวปฏิบัติเช่นนี้อาจทำให้จำเลยเสียเปรียบในการต่อสู้คดีได้

โดยปริยาย เพราะภาพที่จำเลยปรากฏตัวในห้องพิจารณาโดยมิใช่ตราวนั้น ย่อมทำให้ผู้พบเห็นอันรวมถึงผู้พิพากษาอาจเกิดอคติว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดได้

สำหรับการใช้โซ่ตราวนในต่างประเทศนั้น จากการศึกษาพบว่า ในประเทศญี่ปุ่นและประเทศเยอรมนีไม่มีการใช้โซ่ตราวนต่อจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดีในห้องพิจารณาของศาล เพราะกฎหมายที่กำหนดประเภทและชนิดของเครื่องพันธนาการไม่ได้กำหนดให้มีโซ่ตราวนเป็นหนึ่งในบรรดาเครื่องพันธนาการ อนึ่ง แม้ทั้งสองประเทศจะมีการใช้เครื่องพันธนาการอื่นต่อจำเลย แต่เมื่อจำเลยมาปรากฏตัวต่อศาล ศาลจะใช้ดุลพินิจในการสั่งให้มีการปลดเปลื้องเครื่องพันธนาการดังกล่าวออก เพราะกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของทั้งสองประเทศนั้นบัญญัติห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการต่อจำเลยระหว่างพิจารณาคดีไว้ชัดเจน และประเทศสหรัฐอเมริกาในบางมลรัฐแม้จะมีการใช้โซ่ตราวนต่อจำเลยในห้องพิจารณาคดีของศาล แต่เป็นการใช้เมื่อมีเหตุผลและความจำเป็น ซึ่งขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้พิพากษาเป็นรายคดีไป ตามบรรทัดฐานคำพิพากษาที่วางหลักไว้

จากสภาพปัญหาการใช้โซ่ตราวนต่อจำเลยในห้องพิจารณาคดี ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

(1) ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในเรื่องการห้ามใช้โซ่ตราวนต่อจำเลยระหว่างพิจารณาคดี พร้อมทั้งข้อยกเว้นในการให้คงไว้ซึ่งโซ่ตราวน (ถ้ามี) ไว้ให้ชัดเจนในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิของจำเลย

(2) ศาลควรเปิดโอกาสให้จำเลยได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่โดยปราศจากโซ่ตราวน ภายใต้ระบบการรักษาความปลอดภัยในห้องพิจารณาคดีที่มีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยในการพิจารณาคดี โดยผู้พิพากษาอาจใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้มีการใช้มาตรการในการควบคุมตัวจำเลยในระหว่างการพิจารณาคดีในห้องพิจารณาเมื่อมีเหตุผลอันจำเป็น ดังนั้น เมื่อจำเลยอยู่ในห้องพิจารณาคดีแล้วจะไม่ใส่เครื่องพันธนาการใดๆ ทั้งสิ้น เพื่อเป็นการให้อิสระในการต่อสู้คดีแก่จำเลยอย่างเต็มที่บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

(3) ในบางคดีที่ผู้พิพากษาที่ต้องนั่งพิจารณาคดีมีความรู้สึกลัวว่าจะไม่ปลอดภัยจากจำเลย ก็ต้องหาวิธีการเสริมมาตรการความปลอดภัยที่ไม่เป็นการขัดต่อกฎหมาย เช่น สั่งให้เพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจประจำศาลในจำนวนที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่เพียงพอกับจำนวนของจำเลย และมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะควบคุมจำเลย หรือให้มีการเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยในศาล เป็นต้น

Thesis Title	Treatment of Defendants during the Trial : A Study of the Use of Shackles on Defendants in the Courtroom.
Author	Phongphan Maboomee
Thesis Advisor	Professor Dr.Udom Ratthaummarit
Department	Law
Academic Year	2012

ABSTRACT

The aim of this thesis is to study how defendants' shackling in the courtroom deprive defendants of their fundamental rights such as the right to a fair trial and so forth although constitutionally presumed innocent and should be treated as such until proven guilty according to law.

After studying Thai prison practice of defendants' shackles, it is found that while bringing them to the court for the hearing and back to the jail, defendants including juvenile delinquents will be chained by corrections officers to prevent them from violence and an escape. Moreover, defendants are still shackled even during trial regardless of security guards in the courtroom. According to this fact it leads into the question whether this kind of using shackles overlooks human dignity and rights guaranteed by the Constitution.

On the basis of comparative study, it shows that in Japan and Germany defendants are not shackled during their trial in the courtroom. In other words, Japanese and German laws do not require defendants to be chained during court's hearing. Even though there sometimes appears that defendants are shackled to lead them to the court judges have discretion as to removal of their restraint in the courtroom. Similar to Japan and Germany, the United States in some states, their legislation also gives the courts a discretionary power to order whether defendants should be shackled during hearings. However, the courts will order to chain defendants only if reasonable and necessary that has been rarely used.

Shackling of defendants in the courtroom is deemed to be unconstitutional and not meet the international human rights standard set by the United Nation. As a result the thesis would like to make at least following three recommendations to solve the problems.

(1) Provisions in the Criminal Procedure Code should be amended to prohibit from shackling defendant during trial. If necessary to restrain them in the courtroom, the law should state clearly about use of shackles that must be based on non-violation of defendants' basic rights.

(2) Courts should respect for the right to a fair trial of the defendants. The judge may exercise discretion to allow the officials to shackle defendants during hearings only if reasonable and necessary.

(3) After prohibiting from using shackles in the courtroom special security measures and policies such as adding extra security guards should be considered and implemented.